

Z biegiem rzeki

Dzieje Żydów nad Odrą

Otwarcie wystawy

9 listopada 2019, godz. 15:00, Gräfin-Dönhoff-Gebäude

Powitanie – prof. dr Julia von Blumenthal, prezydentka Europejskiego Uniwersytetu Viadrina
Wprowadzenie kuratorskie – dr Magdalena Abraham-Diefenbach i dr Magdalena Gebala

Tereny nadodrzańskie, zmieniające przez wieki swoją przynależność państwową, były od wieków obszarem pogranicza. Tutaj spotykała się kultura Żydów niemieckich z kulturą Żydów polskich. Tej różnorodności kulturowej nad Odrą, Obrą i Wartą zagrażała zaczęła w XIX wieku narastająca fala nacjonalizmu i antysemityzmu, a ostatecznie zniszczył ją nazizm. Po II wojnie światowej granica między Polską a Niemcami została wyznaczona na Odrze i Nysie Łużyckiej. Po wysiedleniu i wypędzeniu niemieckiej ludności z tej ziemi stała się ona nową ojczyzną dla Polaków. Przez krótki czas wydawało się, że na Dolnym Śląsku i Pomorzu zdomowią się także ocalałe z Holocaustu polscy Żydzi. Początkowo osiedliły się ich tutaj dziesiątki tysięcy, ale większość z nich opuściła te tereny do 1968 roku. Z biegiem czasu tysiącletnia obecność Żydów nad Odrą popadła w zapomnienie, a jej ślady zacierają się lub zostały zniszczone.

Wystawa poświęcona jest wybranym aspektom historii Żydów po obu stronach Odry. Jest ona zaproszeniem do refleksji i dialogu między dawnymi i obecnymi mieszkańcami regionu oraz do odkrywania polsko-niemiecko-żydowskiego dziedzictwa kulturowego tych ziem.

13 listopada 2019, godz. 18:00
Gräfin-Dönhoff-Gebäude, sala wykładowa / Hs 8

Fot.: National Center for Jewish Film, New York



„UNZERE KINDER“ – TYMCZASOWA OJCZYZNA. ŻYCIE ŻYDOWSKIE NA ŚLĄSKU PO 1945 ROKU

Pokaz filmu z wprowadzeniem przez dr. Markusa Nesselrodta (w języku polskim i niemieckim). „Unzere Kinder“ to ostatni film zrealizowany w Polsce w języku jidysz. Film pokazuje spotkanie grupy żydowskich sierot z dwoma żydowskimi komikami, którzy właśnie wrócili z terenu Związku Radzieckiego, gdzie przeżyli II wojnę światową. Komicy chcą odwiedzić dom dziecka, żeby podnieść na duchu strauumatyzowane dzieci. Wkrótce jednak okazuje się, że to dzieci opowiadają dorosłym ich historię i pokazują im możliwą przyszłość narodu żydowskiego po Holocaustie.

Tytuł filmu: *Unzere Kinder* (Jidysz), reżyseria: Natan Gross, Polska, 1948 / Jidysz z angielskimi podpisami / 68 min.

Film Restoration by The National Center for Jewish Film, www.jewishfilm.org

11 grudnia 2019, godz. 18:00
Gräfin-Dönhoff-Gebäude, sala wykładowa / Hs 8

Fot.: Adam Czerneńko



ŚLADY ŻYCIA ŻYDOWSKIEGO NA TERENACH NADODRZAŃSKICH

W ramach prac nad wystawą „Z biegiem rzeki – Dzieje Żydów nad Odrą” w roku 2017 Adam Czerneńko objechał cały region nadodrzański – od Opola do Szczecina – w poszukiwaniu materialnych śladów żydowskiej obecności. Szukał zapomnianych cmentarzy w lasach, robił zdjęcia starym synagogom i dworcom, z których transportowano Żydów. Dokumentował także miejsca obecnego żydowskiego życia i pamięci o żydowskiej przeszłości – kamienie upamiętniające synagogi i tablice poświęcone wybranym osobom. Adam Czerneńko pokaże nam zdjęcia i opowie o swoich doświadczeniach i odkryciach.